

Folketinget
Social og Ældreudvalget
Att: Ordførerne samt øvrige medlemmer af udvalget

Farum d. 23. maj 2022

Supplement til henvendelse af 11. maj 2022: Faglig afklaring, "forældrefremmedgørelse"

I Holland blev der nedsat et uvildigt ekspertpanel af justitsministeren den 1. juli 2019 med henblik på at gennemføre forslag fra parlamentsmedlem Lisa Westerveld (GroenLinks).

Formålet var at komme "Forældrefremmedgørelse/komplekse kontaktproblemer" til livs.

Siden da har ekspertpanelet arbejdet på at identificere problemstillinger og fremtage løsningsforslag.

I 2020 publicerede ekspertpanelet en foreløbig rapport, som nedenfor er forsøgt oversat (bilag 1). Fra den foreløbige rapport kan nævnes:

- At man arbejder med begrebet "forældrefremmedgørelse" i mangel på bedre termer for den psykiske vold, der udfolder sig mod barn såvel som der opleves af den ene forælder;
- Overvejelser om "tvangsterapi" ved psykiatriske problemstillinger hos en forælder (ses også anvendt i andre lande, oftest hvor en forælder udviser tegn på personlighedsforstyrrelse);
- Overvejelser om strafbarhed i forhold til samværschikane (i lighed med belgisk praksis);
- Overvejelse om frafald om krav om begge forældres samtykke til et barns deltagelse i terapi-forløb
- Investering i metoder til sandhedssøgning (i modsætning til Familieretshuset, der i stedet antager en best guess tilgang med udgangspunkt i en børnesagkyndig undersøgelse);
- Fremme uddannelse, videnopbygning og kompetencetræning og frem for alt fagfolks læringskapacitet.

Ovenstående kan anskues som værende overvejelser om værktøjer hvoraf nogles karakter kan synes indgribende, men reflekterer reelt også de udfordringer som eksempelvis personlighedsforstyrrende træk i ubehandlet form kan medføre for omgivelserne.

I dokumentarserien "Med børnene som våben" sendt på TV2 i april 2022 svarer Familieretshusets vicedirektør Jakob Buch på spørgsmålet "Er I gearet til at forebygge forældrefremmedgørelse?" således:

"Vi møder jo familierne, der hvor de kommer ind ad hoveddøren. Der er foregået mange ting, før de kommer ind hos os. Der hvor vi møder dem, må vi tage bestik af, hvad der er bedst for dem. Men jeg er også bare nødt til at sige, at der er jo nogle ganske få familier, som vi ikke kan nå. Der er vi ikke det rigtige tilbud."

Med perspektivet "barnets bedste" kombineret med Familieretshusets erkendelse af "ikke at være det rigtige tilbud for alle" er der dog ikke tale om "greb" af særlig indgribende karakter, når sammenligningsgrundlaget er de kort- såvel som langsigtede konsekvenser for barnet, der sammenfattende kan beskrives som resulterende i forringet livskvalitet, under opvækst, i ungdomslivet såvel som langt ind i voksenlivet. Hertil kommer de samfundsøkonomiske omkostninger samt de personlige omkostninger som en egnet forælder oplever, ved at blive frataget kontakten til et elsket barn.

I delrapporten bemærker ekspertteamet, at det ofte har vist sig, at nedtrapning af sager ved domstolene på frivillig basis har ringe effekt, især når der er komplekse problemer. Det er præcis samme billede som tegner sig når forældre deltager i tilsvarende forløb i det familieretslige system.

I januar 2021 blev rapport med råd fra Ekspertteamet om forældrefremmedgørelse/komplekse samværsproblemer til tiltag til at forebygge eller absorbere følgerne af forældrefremmedgørelse efter skilsmisse publiceret.

Link: <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/rapporten/2021/02/04/adviesrapport-expertteam-ouderverstoting-complexe-omgangsproblematiek-januari-2021>

Rapporten er et omfattende værk, hvorfor der alene her citeres fra konklusions indledning, idet denne på glimrende vis adresserer kompleksiteten, men også byder ind på en mere praktiske tilgang. Konklusionsafsnittet udgør side 110 til side 120 + bilag. Det anbefales at der fremtages en til dansk oversat version af rapporten i sin helhed, der er på i alt 154 sider.

6.1. Introduktion

Denne rapport fra ekspertteamet PA / komplekse interaktionsproblemer vrimler med anbefalinger. I dette kapitel disse er arrangeret. Den her anvendte rækkefølge går fra abstrakt til konkret. Der er en grund. Selvom læseren naturligvis vil lede efter konkrete handlingspunkter, ønsker ekspertteamet med denne måde at fremlægge på at understrege, at komplekse mestringsproblemer og PA ikke er problemer, der kan løses med simple handlinger. Problemerne opstår mellem mennesker, som er præget af deres egen historie og af hinanden – men som også er præget af deres omgivelser, både faglige og ikke-faglige. Familiesystemet med forældrene og børnene kan allerede være komplekst, men uddannelse, bistand, retfærdighed og håndhævelse er også komplekse systemer med mange involverede parter, mange funktioner og mange regler. Alle disse systemer påvirker også hinanden gensidigt, og de er påvirket af systemer, der er endnu længere væk fra dagligdagen: økonomi, lovgivning, teknisk udvikling – systemer, der interagerer med hinanden og danner den kultur, som alle lever i. En kultur, der udvikler sig, som også er en konsekvens af, men også har konsekvenser for udviklingen i alle de andre systemer, også den familie, den startede med. PA-fænomenet skal forstås i sammenhæng med al denne kompleksitet. PA, hvor stort det individuelle drama end måtte være, kan kun ses som et systemproblem i betragtning af den hyppighed, hvormed det opstår, og den appel, det appellerer til omsorg og retfærdighed.

PA kan i øvrigt nogle gange have en enkelt årsag, for eksempel en af de involverede parter (mis)opførsel. Det kan dog også meget vel være resultatet af en kombination af faktorer. For eksempel hørte teamet om processer, hvor individuelle faktorer såsom stagnerende sorgprocesser fjører sig til gamle sår (traumer) eller andre problemer i følelsesregulering (utryk tilknytning), til familieforøgelse (vrede over smerten påført deres elskede), til impulsiv adfærd med skilsmisse (hvorved vrede eller forelskelse forvandles til handling for hurtigt), med boligproblemer, med ventetider på hjælp eller retsopgør, med domme, der er for hurtige eller for ensidige af plejepersonalet, med valg af side af omgivelserne, med faseproblemer og

ensomhed hos de involverede børn, ineffektiv hjælp (og ventetid for længe på henvisning), i ignorerede retsafgørelser, i mangel af håndhævelse.

Der er formuleret anbefalinger på alle disse områder. Ekspertteamet mener, at enhver rådgivning skal ses i sammenhæng med den kompleksitet, der er beskrevet ovenfor, for at forhindre, at dette problem løses for enkelt. Det kunne nogle gange stadig fungere i en individuel sag, men det ville ikke løse det sociale problem med komplekse mestringsproblemer og PA på længere sigt.

Det er vanskeligt at ændre komplekse problemer: de er ofte 'onde problemer', hvor mange indgreb har fejlet. I dette kapitel starter vi derfor med at angive, hvad der kunne gøres på niveau med de forskellige involverede systemer. Efter ekspertteamets opfattelse mener ekspertteamet, at man ved at gennemføre ændringer på forskellige områder og niveauer kan mindske denne alvorlige lidelse, der opstår blandt tusindvis af mennesker på grund af samlivsproblemer.

Den 4. februar 2021 meddelte den hollandske justitsminister, Sander Dekker, hvorledes at han ville arbejde videre med Ekspertteamets anbefalinger, herunder med at give tilbagemelding inden sommeren 2021 (bilag 3).

Der foreligger derfor efter al sandsynlighed yderligere materiale, der kunne finde anvendelse i denne sammenhæng.

Det skal bemærkes at dokumenterne, der her refereres til, er kategoriseret på pågældende ministeriums hjemmeside under " Vold i hjemmet > Publikationer".

Derfor opfordres ordførerne til at lade nærværende henvendelse i sin helhed indgå i belysning af det familieretslige system, herunder at der tages initiativ, forankret udenfor Familieretshuset, VIVE eller andre aktører tæt på det familieretslige system, med henblik på at få belyst det hollandske initiativ med henblik på afdækning af positive effekter, samarbejde/dialog og muligheder for løbende implementering af elementer herfra, suppleret med effektforskning (eksempelvis i samarbejde med hollandsk universitet).

Information Lisa Westerveld – GroenLinks

Om: <https://groenlinks.nl/onze-mensen/lisa-westerveld>

E-mail: westerveld@tvedekamer.nl

Med venlig hilsen

Jan Bækgaard Nielsen

Gammelgårdsvej 17

3520 Farum

Bilag 1

Kilde: <https://open.overheid.nl/repository/ronl-0c5847e8-9842-4bc9-98a1-4b03216deb4a/1/pdf/tk-bijlage-2-expertteam-ouderverstoting-complexe-omgangsproblematiek.pdf>

Ekspert team

Forældrefremmedgørelse/Komplekse samlivsproblemer

Delårsrapport

Juni 2020

Introduktion

Tab af kontakt mellem børn og forældre efter en skilsmisse er et aktuelt og presserende problem. Tabet af kontakt er ofte meningsfuldt og belastende for de bekymrede forældre og børn (og deres familier og venner) og har negative kort- og langsigtede konsekvenser for alles livsglæde og relationsudvikling.

Ekspertteamet "Forældrefremmedgørelse/komplekse kontaktproblemer" (herefter benævnt ekspertteamet) blev nedsat af ministeren for retsbeskyttelse den 1. juli 2019 med henblik på at gennemføre forslaget fra folketingsmedlem Westerveld (GroenLinks). Regeringen blev i forslaget anmodet om på kort sigt at få udarbejdet konkrete løsninger på problemet med forældrefremmedgørelse af et uvildigt udvalg i samarbejde med erfaringsekspertes. #1

I denne rapport giver ekspertteamet en foreløbig rapport om sine fremskridt.

Ekspertholdet tilføjede ordene "komplekse mestringsproblemer" til sit navn på eget initiativ. Ekspertteamet ønsker at gøre det klart, at forældrenes fremmedgørelse er en del af et kontaktproblem, og udgør ofte den sidste del af dette. Hvis samværsproblemer kan forebygges, kan dette også forhindre situationer med forældrefremmedgørelse. Af denne grund komplekse kontaktproblemer, når de fører til eller kan føre til tab af kontakt mellem et barn og dets forælder, er også på ekspertteamets dagsorden.

Planen var at aflægge rapport inden 1. juli. På grund af opgavens kompleksitet samt udbruddet af COVID-19 er ekspertteamets arbejde blevet forsinket, og det vil endelig rapport skal afleveres i efteråret 2020.

Ekspertteamet afgiver hermed en foreløbig rapport om aktiviteterne og aktiviteterne i perioden fra juli 2019 til medio juni 2020. Denne rapport viser også, hvilken indsigt ekspertteamet har opnået indtil nu.

Selvom vi ikke kan drage nogen endelige konklusioner på nuværende tidspunkt, har ekspertteamet allerede identificeret en række temaer, der er vigtige for at tackle det pågældende problem. Derudover har ekspertteamet allerede formuleret én anbefaling. Målet er at implementere disse så hurtigt som muligt i den aktuelle (eksperimentelle) udvikling i tilgangen til skilsmisse inden for Scheiden Uden Skadesprogrammet.

Tildeling til ekspertteamet:

Opgaven til ekspertteamet indeholder følgende opmærksomhedspunkter:

- de metoder, hvormed forskellige (juridiske og adfærdsvidenskabelige) fagfolk på passende vis kan kortlægge tegn på forældrenes fremmedgørelse;
- den nødvendige viden (og hullerne deri) hos de involverede fagfolk og en plan for at lukke hullerne;
- de (forebyggende) indgreb for at kunne gribe ind rettidigt og effektivt.

Ekspertteamet gør brug af indsigten og resultaterne af relevante (internationale) forsknings- og litteraturstudier, retningslinjen Skilsmisse og unges problemer fra det hollandske ungdomsinstitut, resultaterne af Divorce Challenge og handlingslinjerne og løsningerne fra 'Agendaen voor Actie - Skilsmisse ... og hvad med børnenes?

Ekspertteamet lægger særlig vægt på følgende handlinger, som beskrevet i denne dagsorden:

Fremme bevidstheden om, at barnet har ret til omsorg af og kontakt med begge forældre;

- Stimulere indsats for den enkelte forælder;
- Stimulere 'parallel forældreskab' i tilfælde af en eskaleret skilsmisse; #2
- Udforske mulighederne for tvangsterapi for den enkelte forælder i tilfælde af psykiatriske problemer;
- Genoverveje kravet om forældres samtykke til terapier eller indgreb #3;
- Følg i Belgiens fodspor og overvej at gøre det til en strafbar handling konstant at forpurre samværsordninger;
- Sikre, at uddannelsen af de relevante faggrupper tager hensyn til de forskellige aspekter af parforholds- og skilsmisseproblemer (herunder fænomenet forældrefremmedgørelse) og om nødvendigt lave resultataftaler med uddannelsesorganisationerne;
- Fremme uddannelse, videnopbygning og kompetencetræning og frem for alt fagfolks læringskapacitet i dialog med alle involverede;
- Invester i metoder til sandhedssøgning og sørg for, at der er tilstrækkelige sammenhænge mellem den juridiske del af skilsmisseprocessen og bistanden med henblik herpå. Deltag i handlingsplanen til at finde sandheden (nu handlingsplan til forbedring af faktaundersøgelsen) #4;
- I samråd med Rigspolitiet undersøge mulighederne for at indsætte sagkyndigt politipersonale, både til tidlig identifikation og til sandhedssøgning og overholdelse af visitationsbestemmelser.

Efter det generelle samråd, som ministeren for Retsbeskyttelse havde med Repræsentanternes Hus den 11. december, blev ekspertteamet anmodet om at gå i drøftelser med bl.a. politi. Dette for at se, hvordan politiet kan agere (forebyggende) i situationer, hvor samværsbestemmelserne ikke overholdes.

Sammensætning af ekspertteam

Ekspertteamet består af følgende medlemmer:

- hr. Cees van Leuven (formand), rådgiver ved appelretten i 's-Hertogenbosch
- Prof. Maurits Barendrecht, professor i innovationsretssystem ved Tilburg University og forskningsdirektør ved HiiL Innovating Justice
- Sil van Beekum, politisk rådgiver for Børnebeskyttelsesrådet
- drs. Gerda de Boer cand.merc., hjælpepædagog NVO, familie- og retsmediciner, hjælpeværg og lærer
- Drs. Heleen Koppejan-Luitze, NIP livsforløbspsykolog, hjælpeværg, underviser og ph.d.-kandidat
- drs. Jurjen Tak, hjælpepædagog-generalist, klinisk psykolog-stor n.p. og vejleder
- Prof. Dr. Louis Tavecchio, psykolog og emeritusprofessor i pædagogik
- Drs. Corine Rijnberk, psykiater

Ekspertteamet støttes af en embedssekretær fra Justits- og Sikkerhedsministeriet.

Arbejdsmetode og aktiviteter

Ekspertteamet mødtes i plenum mindst en gang om måneden i det forløbne år. Ud over plenummøderne er ekspertteamets medlemmer blevet opdelt i forskellige arbejdsgrupper, som hver især har ansvaret for forskellige emner. Ekspertteamet har fokus på de emner, der afspejles i opgaven. Dette vedrører (ikke udtømmende) følgende emner:

- a) bevidsthed rettet mod at forhindre kontakttab;
- b) tidlig opsporing (både af det sociale netværk og af fagfolk);
- c) screening, diagnose og analyse;
- d) tilstrækkelig forskning i højrisikosituationer (misbrug, overfald og vold i hjemmet);
- e) pres og tvang ved komplekse kontaktproblemer og ved håndhævelse af manglende overholdelse af samværsordninger.

I overensstemmelse med sit mandat forsyner ekspertteamet sig selv med information ved at konsultere (inter)national forskning, kalde på specifik ekspertise og anonymt diskutere og analysere relevante case-historier.

Afgrænsning af problemstilling og fælles sprog

Problemstillingen, som ekspertteamet tager fat på, har mange ansigter. Vi forsøgte først at formulere en definition af problemet. Dette fører også til en definition, der med tiden vil muliggøre et fælles sprog. For at skitsere arbejdsfeltet arbejder ekspertteamet (indtil videre) med følgende koncepter:

1. Ekspertteamet bruger den generiske term "tab af kontakt" til at henvise til det fænomen, hvor et barn og en forælder mister kontakten til hinanden efter skilsmisse, uden at henvise til nogen underliggende årsag eller dynamik.
2. Ekspertteamet bruger begrebet 'komplekse mestringsproblemer' om de mange forskellige problemer og samspilsmønstre, der kan føre til tab af kontakt mellem et barn og en forælder. Begrebet 'forening' henviser her til samvær mellem forælder og barn, uanset forældrens retsstilling, det vil sige uanset om den ene eller begge forældre har forældremyndigheden. Når en forælder har intentionen om ikke at lade sit barn gå til den anden forælder, mens barnet har lyst, taler vi om at spærre samværet.
3. For den specifikke systemdynamik, hvor forældresamspillet er så gået i stå og/eller en af forældrenes adfærd spiller en afgørende rolle for det (forestående) tab af kontakt mellem et barn og en forælder, er det vanskeligt at vælge et begreb, uden konnotationer. Konsekvenser kan give billedet en form, der ikke altid yder retfærdighed til den underliggende kompleksitet. Begrebet 'forældrefremmedgørelse' forekommer, også fra den første konsultation af erfaringseksperter, at være belastet i den forstand, at dette begreb giver indtryk af, at barnet afviser en forælder. Vi vil dog gerne understrege, at barnet ikke kan bebrejdes i disse situationer. Foreløbig, indtil der dukker stærkere argumenterede indikationer op fra feltet for at vælge en anden oversættelse, bruger ekspertteamet det originale engelske udtryk: parental alienation, forkortet til PA.

Orientering adfærdsvidenskabelige interventioner

Ekspertteamet besøgte en familiedagbehandling og to familieklinikker. Formålet var at undersøge, i hvilket omfang familieklinikker kan udvide deres behandlingsmetoder til at omfatte komplekse mestringsproblemer, og hvilke behandlingsprincipper der er væsentlige for sådanne problemer. Disse klinikker har forskellige accenter, men lighederne er, at de håndterer flere og komplekse familieproblemer. Vi fandt ud af, at videnskabelig viden fra forskellige adfærdsvidenskabelige teorier anvendes, afhængigt af de problemstillinger, der opstår. Det har vist sig, at familiebehandling altid fører til forandring eller endda forbedring. Der blev også lagt særlig vægt på konsekvenserne af vold i nære relationer for valget af interventioner.

Orientering juridiske indgreb

Der er foretaget en indledende undersøgelse af mulighederne for (forebyggende) indsættelse af politiet i håndhævelsen af samværsbestemmelser. Til dette formål er blandt andet forskningen i overholdelse af samværs- og samværsordninger efter skilsmisse en informationskilde. #5 Ekspertteamet undersøger, i hvilket omfang eventuelle juridiske og adfærdsvidenskabelige interventioner til komplekse samlivsproblemer kan knyttes til de eksperimenter med en ny skilsmissetilgang, der gennemføres inden for programmet "Skilsmisse Uden Skade".

Samarbejde af erfaringseksperter

Ekspertteamets opgave understreger udtrykkeligt samarbejdet med erfaringseksperter. Ekspertteamet tager dette alvorligt. Først og fremmest tilkaldte ekspertteamet analysebureauet Triqs til at undersøge erfaringer og meninger fra forældre og (nu) (yngre) voksne børn, der oplevede tab af kontakt med en eller

begge forældre. Særlige spørgeskemaer er blevet udviklet til dette formål og distribueret til eksperter efter erfaring. I fokusgruppemøder med (nogle af) de interviewede

Herefter blev der afholdt samtaler med erfaringseksperter, blandt andet på baggrund af de foreløbige resultater af spørgeskemaerne. Deltagerne blev informeret både i spørgeskemaerne og undervejs

Fokusgruppemøder blev eksplicit bedt om deres ideer til mulige løsninger.

På tidspunktet for skrivning af denne delårsrapport er begge processer stadig i gang.

Med repræsentanter for interessegrupper, hvor eksperter af erfaring har forenet sig, planlægger vi drøftelser om opfølgningen på resultaterne og de mulige løsninger vedrørende de emner, der er nævnt tidligere i dette kapitel (a til e). Resultaterne heraf vil blive diskuteret i den endelige rapport.

Konsultationseksperter

Ekspertteamet vil også præsentere resultaterne og ideerne for forskellige eksperter for at afspejle dem og dermed tage verifikationen et skridt videre.

Midlertidig anbefaling

Scheiden Zonder Schade-programmet (herefter benævnt programmet) giver indhold til ambitionen i den nuværende koalitionsaftale om at forebygge flaskehalse ved skilsmisse og sætte barnets tarv først i tilgangen. Et vigtigt element heri er, at den nuværende procedure for formel skilsmisse i retten er for meget præget af turneringsmodellen og derfor er for lidt fokuseret på nedtrapning og på at 'empower' skilsmissepartnerne, deres børn og deres familier.

Ekspertteamet understreger, at turneringsmodellen er kritisabel i skilsmissesager. Ekspertteamet påpeger vigtigheden af at revidere turneringsmodellen, så ekspertholdets anbefalinger kan lande i et deeskalerende miljø. De anbefalede interventioner har en betydelig større chance for succes i denne henseende. Retssager nævnes ofte i litteraturen som en risikofaktor for børn og for eskalering, mens sager ved en statsdomstol bør håndtere konflikter. Modellen for den juridiske kamp gør det ikke kun vanskeligt at finde brugbare løsninger mellem forældrene, men gør det også vanskeligere for de professionelle, der er involveret i proceduren som (neutral) tredjepart. Dette gælder bestemt, hvis der er hyppige retssager, og der ankes.

De forsøg, der overvejes i de regionale laboratorier, er baseret på frivillig deltagelse af forældrene. Vejledning af en familierepræsentant heri sker ligeledes på frivillig basis. Det samme gælder brugen af den alternative procedure, hvor forældre i fællesskab kan indgive begæring til retten. Ekspertteamet bemærker, at det ofte har vist sig, at nedtrapning af sager ved domstolene på frivillig basis har ringe effekt, især når der er komplekse problemer.

Anbefaling

Ekspertteamet anser det for sandsynligt, at en forælder er uvillig og (i sidste ende) trækker sig fra familierepræsentantens vejledning i tilfælde af afbrudt interaktion. Fordi tidens gang er en afgørende faktor i udviklingen af PA, ville dette kun øge PA-problemet med alle de dermed forbundne risici. For at overvinde denne flaskehals gør ekspertteamet det til en anbefaling at få alle forhold i bog 1 i den

hollandske civillovbog relateret til eller opstået fra tvister mellem forældre udelukkende indbragt for retten af familierepræsentanten i mindst én region i løbet af programmets forsøgsperiode, herunder hvis forældrene har deres egen advokat. Advokaten eller advokaterne kan (fortsat) støtte deres klient(er) under denne eksperimentelle procedure; de skal dog overlade ledelsen af proceduren til familierepræsentanten. Ekspertteamet anser det for realistisk at omsætte denne anbefaling ved at gøre brug af lov om midlertidige retsplejeforsøg.

Opmærksomhedspunkt

Ekspertteamet peger også på, at inden for det adfærdsvidenskabelige område viser en ophobning af interventioner at have en negativ effekt. Børn og forældre skal for ofte fortælle deres historie i denne ophobning, og de mister tilliden til de professionelle. Ekspertteamet har til formål at sikre, at korrekt diagnosticering og analyse på et tidligt tidspunkt kortlægger dynamikken bag mestringsproblematikken, så familien ender det rigtige sted med den rette indsats. Kendskab til dynamikken i komplekse skilsmisssituationer, herunder PA, er nødvendig for dette.

Fodnoter:

1 TK 2019-20120, Aanhangsel van de handelingen, 2336.

#2 Parallel forældreskab er ikke en bevist effektiv intervention. Ekspertteamet inddrager mulighederne i sin forskning til brug i situationer med (overhængende) kontakttab.

#3 Dette vedrører samtykke fra begge forældre til terapier eller interventioner for børnene.

#4 Handlingsplan for forbedring af faktasøgning i ungdomsbeskyttelseskæden. Repræsentanternes Hus, samlingsår 2017-2018, Folketingsdokument m31389, nr. 622 og Working together on fact-finding, 2020, B. Rijbroek et al.

#5 M.V. Antokolskaia (ACFL, VU Amsterdam), C.G. Jeppesen de Boer (UCERF, UU), G.C.A.M. Ruitenbergh (ACFL, VU Amsterdam), W.M. Schrama (UCERF, UU), I.E. van der Valk (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, UU) og P. Vrolijk (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, UU), Overholdelse af kontakt-/adgangsordninger efter skilsmisse: et komparativt juridisk og samfundsvidenskabeligt perspektiv, WODC, januar 2019.

Bilag 2:

<https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/rapporten/2021/02/04/adviesrapport-expertteam-ouderverstoting-complexe-omgangsproblematiek-januari-2021>

Rådgivningsrapport

Ekspertteam

Forældrefremmedgørelse/Komplekse kontaktproblemer

Januar 2021

Uddrag (side 110) – rapporten er samlet set på 154 sider.

6. Konklusioner og rådgivning af ekspertteamet med relateret til at tackle forældrenes fremmedgørelse og komplekse mestringsproblemer

6.1. Introduktion

Denne rapport fra ekspertteamet PA / komplekse interaktionsproblemer vrimler med anbefalinger. I dette kapitel disse er arrangeret. Den her anvendte rækkefølge går fra abstrakt til konkret. Der er en grund. Selvom læseren naturligvis vil lede efter konkrete handlingspunkter, ønsker ekspertteamet med denne måde at fremlægge på at understrege, at komplekse mestringsproblemer og PA ikke er problemer, der kan løses med simple handlinger. Problemerne opstår mellem mennesker, som er præget af deres egen historie og af hinanden – men som også er præget af deres omgivelser, både faglige og ikke-faglige. Familiesystemet med forældrene og børnene kan allerede være komplekst, men uddannelse, bistand, retfærdighed og håndhævelse er også komplekse systemer med mange involverede parter, mange funktioner og mange regler. Alle disse systemer påvirker også hinanden gensidigt, og de er påvirket af systemer, der er endnu længere væk fra dagligdagen: økonomi, lovgivning, teknisk udvikling – systemer, der interagerer med hinanden og danner den kultur, som alle lever i. En kultur, der udvikler sig, som også er en konsekvens af, men også har konsekvenser for udviklingen i alle de andre systemer, også den familie, den startede med. PA-fænomenet skal forstås i sammenhæng med al denne kompleksitet. PA, hvor stort det individuelle drama end måtte være, kan kun ses som et systemproblem i betragtning af den hyppighed, hvormed det opstår, og den appel, det appellerer til omsorg og retfærdighed.

PA kan i øvrigt nogle gange have en enkelt årsag, for eksempel en af de involverede parter (mis)opførsel. Det kan dog også meget vel være resultatet af en kombination af faktorer. For eksempel hørte teamet om processer, hvor individuelle faktorer såsom stagnerende sorgprocesser føjer sig til gamle sår (traumer) eller andre problemer i følelsesregulering (utryk tilknytning), til familieførøgelse (vrede over smerten påført deres elskede), til impulsiv adfærd med skilsmisse (hvorved vrede eller forelskelse forvandles til handling for hurtigt), med boligproblemer, med ventetider på hjælp eller retsopgør, med domme, der er for hurtige eller for ensidige af plejepersonalet, med valg af side af omgivelserne, med faseproblemer og ensomhed hos de involverede børn, ineffektiv hjælp (og ventetid for længe på henvisning), i ignorerede retsafgørelser, i mangel af håndhævelse.

Der er formuleret anbefalinger på alle disse områder. Ekspertteamet mener, at enhver rådgivning skal ses i sammenhæng med den kompleksitet, der er beskrevet ovenfor, for at forhindre, at dette problem løses for

enkelt. Det kunne nogle gange stadig fungere i en individuel sag, men det ville ikke løse det sociale problem med komplekse mestringsproblemer og PA på længere sigt.

Det er vanskeligt at ændre komplekse problemer: de er ofte 'onde problemer', hvor mange indgreb har fejlet. I dette kapitel starter vi derfor med at angive, hvad der kunne gøres på niveau med de forskellige involverede systemer. Efter ekspertteamets opfattelse mener ekspertteamet, at man ved at gennemføre ændringer på forskellige områder og niveauer kan mindske denne alvorlige lidelse, der opstår blandt tusindvis af mennesker på grund af samlivsproblemer.

Bilag 3:

Kilde: https://www.triqs.nl/wp-content/uploads/2021/04/Kind_In_Zicht_deel2.pdf

Iværksættelse af initiativ baseret på endelig rapport fra Ekspertteam

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum 4 februari 2021

Onderwerp Beleidsreactie op het Adviesrapport Expertteam
ouderverstoting/complexe omgangsproblematiek

Introduktion

Et barn, der på grund af pres fra den ene forælder ikke længere ønsker at se sin egen far eller mor og bryder kontakten: Forældrefremmedgørelse fører til belastende familiesituationer og nogle gange til varige skader for både barnet og forældrene.

Normalt går en skilsmisse forud med en intensiv juridisk proces.

Forældrefremmedgørelse har kun tabere. Et godt forhold til begge forældre er nødvendigt for et barns identitetsudvikling. Selvom mennesker frit kan træffe radikale livsvalg, ser jeg det som min opgave at bruge alle midler til at forhindre forældrenes fremmedgørelse og den ekstra lidelse.

Beslutningen inden for en familie om at afbryde kontakten tages ikke fra den ene dag til den anden. Det handler næsten altid om årelange spændinger, der kommer til overfladen, ledsaget af komplekse problemer og følelser. Ofte er forskellige myndigheder, såsom praktiserende læger, ungdomspleje, advokater og dommere involveret. Imidlertid viser disse agenturer sig ofte ude af stand til at forhindre eller reparere tab af kontakt. Ekspertteamet for forældrefremmedgørelse, som er nedsat af mig, har på opfordring fra huset brugt halvandet år på at undersøge, hvorfor det er, og hvordan det kan forbedres. Ekspertteamet har undersøgt disse spørgsmål fra forskellige vinkler og giver værdifuld rådgivning. Den rådgivende rapport fra ekspertteamet, som jeg hermed præsenterer for Deres hus, gør det frem for alt klart, at vi kun kan bekæmpe forældrenes fremmedgørelse og de negative følger for forældre og børn med drastiske foranstaltninger.

Jeg er taknemmelig over for ekspertteamet for rapporten og er forpligtet til at implementere de vigtigste anbefalinger. Jeg gør dette langs følgende triade:

1. forebyggelse,
2. overholdelse, og
3. viden.

Tab af kontakt mellem børn og forældre efter en skilsmisse er et aktuelt og presserende problem. Kontakttabet er ofte meningsfuldt og belastende for de berørte forældre og børn (og deres familier og venner) og har negative kort- og langsigtede konsekvenser for alles livsglæde og relationsudvikling, og der

er lidt eller for sent samarbejde. For det andet drejer det sig om tilstrækkelig bistand til overholdelse. Hvis kontakttab allerede er opstået, er det ofte svært for en familie at genoprette relationer uden hjælp. Dette er også en del af den nye tilgang, som jeg vil teste i praksis. Og for det tredje det handler om at organisere og sikre videnoverførsel. Til dette formål arrangerer jeg forskellige møder og webinarer med fagfolk, erfaringseksperter og myndigheder fra området, for at give dette emne permanent opmærksomhed.

1. Forebyggelse

Rapporten viser, at komplekse mestringsproblemer kræver en rettidig, specialist, systemorienteret og tværfaglig tilgang. Det vil jeg eksperimentere med i praksis indenfor de to regionale laboratorier, der er oprettet i Scheiden Zonder Schade programmet (herefter benævnt SzS programmet), hvor en ny systemorienteret måde at arbejde omkring adskillelser på er under udvikling. En række fagfolk med en psykologisk baggrund stiller sig til rådighed inden for disse regionale laboratorier som "kontakttabsspecialister". Denne specialist indsættes af familien selv eller af myndigheder og fagfolk, der arbejder med familien, når kontakttab er nært forestående eller på spil. Denne specialist arbejder efter følgende principper:

- Aktualitet: Ekspertteamet understreger vigtigheden af tidligt identificere risici for kompleks adskillelse og tab af kontakt. Tænk på personlighedsproblemer, depression, håndtering af stærke følelser og økonomiske problemer. Forebyggelse er altid bedre end helbredelse. Hvis der er tegn på kontaktproblemer, skal de involverede myndigheder og fagpersoner, såsom dommer, advokat eller mediator, hurtigt finde "kontakttabsspecialisten". Speciallægen giver til gengæld hurtige råd og mulige indgreb til forældre og barn.

- Samarbejde: med ekspertteamet tror jeg på, at det juridiske område og sundhedsområdet kan arbejde bedre sammen, især med disse komplekse mestringsproblemer. Jeg sigter mod at sikre, at "kontakttabsspecialisten" kan bygge bro mellem pleje og loven specifikt til dette komplekse problem.

På baggrund af konkrete sager, der viser sig i de regionale laboratorier, kan "kontakttabsspecialistens" indsættelse og stilling videreudvikles og fastlægges. Jeg beder analysebureauet Van Montfoort om at overvåge forsøget med brugen af "kontakttabsspecialisten" til komplekse kontaktproblemer.

Ekspertteamet fremsatte også anbefalinger om nye behandlinger for fastholdte skilsmisssager med kontaktproblemer. Der er i øjeblikket få egnede interventioner til dette komplekse mestringsproblem.

Ekspertteamet anbefaler yderligere udredning af familiebehandling i hjemmet. Jeg vil undersøge i de regionale laboratorier, om familiebehandling kan tilbyde en løsning i fastlåste sager. Hvis det er tilfældet, kan denne behandling potentielt erstatte en børnebeskyttelsesforanstaltning, som domstolene ofte pålægger i denne type sager, og forældre og børn forbliver altså fra ungdomsbeskyttelse.

2. Compliance Assistance

Ekspertteamet bemærker, at det ofte er svært for forældre at genoprette kontakten til hinanden og barnet i gensidigt samråd. Tvang bør så vidt muligt undgås, men er nødvendig i visse situationer. Heri bør regeringen give en hjælpende hånd til familien, i første omgang ved at yde compliance assistance, med den ultimative mulighed for at pålægge en sanktion, hvis kontakten ikke genoprettes. For hver situation skal det nøje overvejes, hvilken (civil) foranstaltning der er effektiv og gennemførlig: en økonomisk sanktion såsom tvangsbøder eller ikke-økonomiske sanktioner såsom ændring af barnets hovedbolig eller en ændring af

samværsordningerne. Instruktion er vigtig her, men ekspertteamet giver plads til den præcise fortolkning af denne instruktørrolle.

I det førnævnte forsøg vil jeg give "kontakttabsspecialisten" en rolle i at vejlede forældre i at tvinge kontakt. Ud over psykologisk ekspertise har "kontakttabsspecialisten" også viden om de (civile) ressourcer, der kan sættes ind. Han eller hun rådgiver om, hvilken foranstaltning der er passende i den pågældende situation, gør den (anden) forælder opmærksom på, at han eller hun er udsat for pålæggelse af sanktioner og guider forælderen i retten med en advokat. "Kontakttabsspecialisten" har en god idé om, hvornår det ikke længere er muligt frivilligt at flytte en forælder hen imod en løsning, og hvornår skridtet skal tages til en retssag.

Ekspertteamet understreger, at procedurer så vidt muligt bør undgås, og det er jeg helt enig i. Ved akut fysisk utryghed vil politiet straks blive tilkaldt. Selvom forældre selv kommer til politiet på grund af problemer med gennemførelsen af samværsordningen, vil politiet kortlægge, hvad der foregår. I disse sager kontakter politiet altid Trygt Hjem og i givet fald anklagemyndigheden. Ved (mistanke om) strafbare forhold – såsom tilbagetrækning fra forældremyndigheden – er det politiets/OM's tur, og de kan gribe ind. Jeg noterer mig, at politiet, Trygt Hjem, Børneværn og Anklagemyndigheden de seneste år har taget skridt til at forbedre arbejdsmetoden ved komplekse samværsproblemer. I samarbejde med disse myndigheder ønsker jeg i år at udvikle en eskaleringsstige ved manglende overholdelse af samværsbestemmelser. "Kontakttabsspecialisten" og de involverede kan bruge denne eskaleringsstige, når forældrene ikke er i stand til frivilligt at genoprette kontakten. Det vil herefter være klart for de førnævnte myndigheder, hvilke skridt der allerede er taget. Jeg vil også gerne forske yderligere i effektiviteten af eksisterende (civile) sanktioner.

3. Videnoverførsel

Jeg er overbevist om, at det komplekse problem med forældrefremmedgørelse kun kan løses, hvis alle involverede myndigheder - afdelinger, kommuner, finansfolk, sundhedsforsikringer, socialrådgivere, advokater, politi, retsmyndigheder, videnskab, faglige sammenslutninger og uddannelse – brug samme problemdefinition og er opmærksom på, hvor meget det haster. Derfor vil jeg i den kommende periode arrangere forskellige møder og webinarer med det formål at skabe opmærksomhed, udveksling og videnoverførsel. Jeg vil også bringe Ekspertteamets anbefalinger, der er rettet mod specifikke faggrupper, til uddannelsesinstitutionernes opmærksomhed, så komplekse skilsmisser og kontaktproblemer bliver en del af læreplanerne.

Ser frem til

Ekspertteamets rapport indeholder et væld af indsigter og kommer med en lang række anbefalinger til at tackle problemet med forældrefremmedgørelse. Med rapporten i hånden vil jeg tage ind i landet for at tale med de relevante samarbejdspartnere om, hvordan vi yderligere kan konkretisere anbefalingerne fra Ekspertteamet og forbedre tilgangen til forældrefremmedgørelse. Jeg vil informere Deres hus om mine videre fremskridt i denne tilgang inden sommer. Det haster, og opgaven er klar: Vi skal ikke lægge os tilbage med, at samvær med begge forældre ikke er en selvfølge for mange børn.

Justitsminister

Sander Dekker

Bilag 4:

Link: https://www.triqs.nl/wp-content/uploads/2021/04/Kind_In_Zicht_deel2.pdf

Triqs rapport:

Formål fremgår af ekspertgruppens materiale